

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a felperesnek az alperes ellen kapcsolattartás módosítása és gyermektartásdíj leszállítása iránt a Szolnoki Városi Bíróság 13.P.21.795/2009. szám alatt folyamatba tett és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 2.Pf.20.228/2010/5. számú ítéletével befejezett perében az említett számú jogerős ítélet ellen a felperes által 18. sorszám alatt előterjesztett, majd a pártfogó ügyvéd által Pfv.8. sorszám alatt pontosított felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy külön felhívásra fizessen meg az államnak 36.000 (harminchatezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

A felperest a felülvizsgálati eljárásban képviselő pártfogó ügyvéd munkadíját az állam viseli.

I n d o k o l á s

A peres feleknek a Szolnoki Városi Bíróság 12.P.21.947/2005/7. számú ítéletével felbontott házasságából 1994. március 23-án R. utónevű gyermek származott. A szülők a házasság felbontása iránti perben a kiskorú gyermeknek az alperes anyánál történő elhelyezésében, a gyermek és az apa közötti kapcsolattartás kérdésében, továbbá a felperes apát terhelő gyermektartásdíj kérdésében a bíróság által jogerősen jóváhagyott egyezséget kötöttek.

A gyermek tartásaként a felperes apa a mindenkori havi jövedelmének a közterhekkkel csökkentett összege 20%-át, legkevesebb havi 20.000

forintnak a megfizetését vállalta. Az egyezség megkötése idején a felperes munkahelye a M. Á. Részvénytársaság volt, ahol havi nettó átlagkeresete 104.116 forint volt. Ezen túlmenően megbízási szerződés alapján egy betéti társaság 2004. évben nettó 117.726 forintot, 2005. évben pedig 10 hónapra 104.160 forintot fizetett ki a felperesnek.

A bontópert követően 2007. évben a szülők között a R. utónevű gyermek és a felperes apa kapcsolattartásának újraszabályozása érdekében per indult. A pert befejező ítéletében a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 2008. november 18-i kelettel a felperes apa és a gyermek közötti kapcsolattartást a bontóperben megkötött egyezséghez képest úgy módosította, hogy 2009. május 31-ig a gyermek lakóhelyén kéthetente hétfőn 9 órától 16 óráig jogosult a felperes a gyermekkel kapcsolatot tartani, míg 2009. június 1-jétől kezdődően kéthetente szombat 9 órától vasárnap 16 óráig. A gyermek átadásának és visszaadásának helyéül a bíróság a gyermek lakásának bejárati kapuját határozta meg. A gyermek és a felperes apa között a kapcsolattartás nem valósul meg. Ennek látszólagos oka, hogy a gyermek a felperes apa által vezetett személygépkocsiba utazni nem hajlandó, míg a felperesi hivatkozás szerint a maga részéről 36%-os egészségkárosodása mellett a tömegközlekedésben való részvételre képtelen és a gyermek b.-i, valamint a felperes sz.-i lakóhelyéhez viszonyítva a közlekedés igénybevétele nélkülözhetetlen.

A felperes az említett munkáltatójánál 2008. októberétől 2009. novemberéig 136.196 forint és havi 99.600 forint közötti bruttó javadalmazásban részesült, amely javadalmazását adóelőleg, nyugdíj- és egészségbiztosítási járulék terhelte. 2010. februárjáig táppénzes állományban volt, majd 2010. március 25-én kelt felmondásával a munkáltató a felperes munkaviszonyát 2010. március 30-án kezdődő 90 nap felmondási idővel 2010. június 27. napjára megszüntette. A felmondás tartalmazza, hogy a felmondási időre a felperest megilleti a korábbi átlagkeresete, valamint öt havi átlagkeresetnek megfelelő végkielégítésre jogosult. A felperesnek és barátnőjének egy S. W. személygépkocsi és M. típusú teherautó áll a használatában. Az utóbbit 900.000 forint kölcsön terheli, amelyet a felperes havi 20.000 forintos részletekben törleszt és a gépkocsit a felperes barátnőjének zöldségüzlete üzemeltetése során használják.

Az alperes egy betéti társaság alkalmazottja, havi nettó 63.000 forint bérezéssel. A R. utónevű gyermek után az alperes családi pótlékot kap.

A felperes a keresetében a közös gyermekkel való kapcsolattartása újraszabályozását és az öt terhelő gyermektartásdíj mértékének a leszállítását kérte.

Az alperes ellenkérelme a kereset teljes elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes mindkét irányú keresetét elutasította és ennek megfelelően határozott a le nem rótt illeték viselésének a kötelezettségéről és a perköltségről. Az elsőfokú bíróság ítéleti rendelkezése indokolásának a lényege, hogy sem a kapcsolattartásnak a 2008. november 18-án történt legutóbbi szabályozásához képest, sem pedig a gyermektartásdíjnak a bírói egyezségben történt megállapítása óta olyan körülményváltozás, ami akár a kapcsolattartás újraszabályozását, akár a gyermektartásdíj mértékének a leszállítását indokolná, a 2009. szeptember 1-jén előterjesztett kereseti kérelemig, illetőleg a 2010. január 29-én meghozott elsőfokú ítéletig nem történt. Mindazok a körülmények, amelyekre hivatkozással a kapcsolattartás újraszabályozását a felperes kérte, már a legutóbbi döntés meghozatalakor is fennállottak. Ami a gyermektartásdíj mértékét illeti, a kereset előterjesztését megelőző egy éves felperesi jövedelem alapulvételével a felperest az egyezség szerinti gyermektartásdíj teljesítésére jelenleg is képesnek kell tekinteni. Az pedig, hogy a jövőben hogyan alakul a felperes jövedelme, olyan bizonytalan jövőbeni változás, ami a tartás mértékének a csökkentését nem indokolhatja.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett. A gyermektartásdíj leszállítására irányuló fellebbezését azzal indokolta, hogy munkaviszonya időközben megszűnt. Nincs esélye arra, hogy a jövőben elhelyezkedjen, így a jövőben nem lesz semmiféle jövedelme. A kapcsolattartás módosítását pedig úgy kérte, hogy mozgáskorlátozottságára tekintettel a gyermek utazzon vonattal a lakóhelyéről, B.-ről a felperesi lakóhelyre, Sz.-ba. A gyermek gépkocsival való utaztatását ugyanis részben anyagi okok, részben a gyermek ellenállása miatt vállalni nem tudja. Felajánlotta, hogy a gyermek útiköltségét ő fedezi.

A másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletének a nem fellebbezett részét nem érintette, a fellebbezését részben és akként változtatta meg, hogy a gyermek átadás-átvételi helyének az anya mindenkor lakásán való meghatározását mellőzte és a kapcsolattartás helyeként a felperes lakását határozta meg. A kéthetente esedékes folyamatos kapcsolattartás kezdő időpontjaként szombat 10 órát, befejező időpontjaként vasárnap 14 órát állapította meg, azzal, hogy a felperes köteles a kapcsolattartás kezdő időpontjában a gyermeket a sz.-i vasútállomáson fogadni és köteles a kapcsolattartás befejezésekor a lakóhelyéről a gyermeket a vasútállomásra kivinni. A gyermek a saját lakóhelyére történő utazást önállóan diákkedvezmény igénybevételével bonyolítja. Ezt meghaladó, a kedvezményen felüli gyermeki útiköltséget oda-vissza a felperes köteles megtéríteni. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság helybenhagyta és a felperest

kötelezte, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 14.400 forint feljegyzett másodfokú illetéket. Ítéletének indokai szerint a felperes körülményeire, egészségi állapotára tekintettel a felperesnek az az igénye, hogy a kapcsolattartás helye a saját lakóhelye legyen, méltányolható. Ezzel összefüggésben a gyermek kifogásai nem vehetőek figyelembe, mert a jogszabályi rendelkezésekből az is következik, hogy a kapcsolattartás szabályainak a betartására a gyermek is köteles. Ugyanakkor a kapcsolattartással járó költségeket a jövedelemmel nem rendelkező gyermekekre a felperes nem háríthatja át.

A gyermektartásdíj leszállítása körében azonban a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azon, a per adatainak mérlegelésén alapuló megállapításával, hogy az egyezséggel történt rendezés óta az egyezés alapjául szolgáló körülményekben olyan változás, amely a gyermektartásdíj mértékének csökkentését indokolná, nem történt. A munkáltatói felmondásból kitűnően ugyanis a felperes munkaviszonya a felmondási idő végéig még fennáll. Erre az időre a felperesnek a korábbi átlagkeresete jár, sőt nagyobb végkielégítést is kapott. Így a jövedelme a per jogerős elbírálásának idejére sem csökkent. Önmagában pedig az, hogy a felperes - a saját előadása szerint - eladósodott, a tartásdíj leszállítását nem eredményezheti. Így a tartásdíj leszállítására irányuló fellebbezés alaptalan, illetőleg legalábbis idő előtti igény.

A jogerős ítélet ellen - személyesen, majd a felülvizsgálati eljárásban a részére jogi segítőként kirendelt pártfogó ügyvéd útján - a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet.

Felülvizsgálati kérelme - tartalma szerint - a gyermekekkel való kapcsolattartása köréből azon jogerős ítéleti rendelkezés mellőzésére irányult, hogy a kapcsolattartás kezdő időpontjában a gyermeket a sz.-i vasútállomáson fogadni köteles, majd a kapcsolattartás befejezésekor köteles a gyermeket a vasútállomásra kivinni. A gyermektartásdíj leszállítására irányuló igényét pedig az alapösszeg leszállítására irányuló felülvizsgálati kérelemként fogalmazta meg. Eljárási szabálysértésként arra hivatkozott, hogy a másodfokú bírósággal szemben a fellebbezésében elfogultság miatti kizárási kérelmet terjesztett elő, amely kérelmet a másodfokú bíróság a Pp. 13. § (1) bekezdés e) pontja, 16. § (4) bekezdése és 18. §-ának megsértésével elbírálni elmulasztott, sőt az ítélete indokolásában sem foglalkozott a felperes kizárási kérelmével. Ezt megelőzően a felperest a Pp. 7. § (2) bekezdésében foglaltak megsértésével elmulasztotta tájékoztatni arról, hogy a kizárási kérelmét milyen módon terjesztheti elő szabályszerűen.

A bíróság mérlegelési tevékenységét illetően kifogásolta, hogy bár az eljárás során a gyermek maga nyilatkozott úgy, hogy az édesapja

kocsijába beszállni nem hajlandó, és a felperes apa mozgáskorlátozottságát maga a másodfokú bíróság is megállapította (sőt figyelembe is vette), mégis a gyermeknek a vasútállomásról történő felperesi lakóhelyre vitelére, majd onnan visszavitelére a felperest kötelezte, holott a két hely közötti 4 km távolság van, amelyet a felperes máshogyan mint gépkocsival, nem tud megtenni. Ilyen körülmények között a kapcsolattartásra vonatkozó másodfokú ítéleti rendelkezés a gyermekkel való kapcsolattartása további ellehetetlenítésére adhat alapot.

A gyermektartásdíj leszállítása iránti kereset elutasítását helybenhagyó másodfokú rendelkezéssel összefüggésben pedig azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság a táppénze összegére vonatkozó munkáltatói igazolást elmulasztotta beszerezni és a kereset benyújtását megelőző egy évre pedig a jövedelmét terhelő és az abból ténylegesen levont közterhek összegét elmulasztotta felderíteni. Ezért az a jogerős ítéleti megállapítás, hogy a gyermektartásdíj leszállítására okot adó körülményváltozások nem következtek be, nem megalapozott arra is figyelemmel, hogy munkaviszonya időközben megszűnt és új munkaviszonyt létesítenie nem sikerült.

A perköltségre vonatkozó másodfokú ítéleti rendelkezést a Pp. 81. § (1) bekezdésére hivatkozással a felülvizsgálati kérelmében a felperes önállóan is sérelmezte.

Észrevételezte, hogy a másodfokú ítélet több elírást tartalmaz, továbbá, hogy sem az első-, sem a másodfokú eljárásban nem volt lehetősége arra, hogy személyes meghallgatása során az általa kívántakat összefüggően elmondhassa, kizárólag a bíróság kérdéseire válaszolhatott.

Az alperes személyesen előterjesztett felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseinek a hatályában fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem alapos.

I. A Pp. 270. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelmet eljárásjogi és anyagi jogi szabálysértés egyaránt megalapozhatja. Az eljárásjogi szabálysértés azonban, megvalósulása esetén is csak akkor vezethet a felülvizsgálati kérelem sikeréhez, ha a sérelmezett eljárási szabálysértés az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással volt (Pp. 275. § (3) és (4) bekezdései). A felperes által kifogásolt eljárási szabálysértés azonban úgy, ahogyan azt a felperes a felülvizsgálati kérelmében állítja, meg sem történt. A rendelkezésre álló iratok alapján ugyanis, amelynek keretei között a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 275. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálhatja, a felperes a

fellebbezésében nem a másodfokon eljáró bíróság, hanem az elsőfokú bíróság „elfogultságára” hivatkozott. Tartalmilag a másodfokon eljáró bíróság kizárására irányuló nyilatkozatot a fellebbezési tárgyalásokon sem tett, illetőleg ilyen tartalmú beadványt a fellebbezési eljárásban nem terjesztett elő.

Ilyen körülmények között fel sem merülhet, hogy a másodfokú bíróságnak a Pp. 7. § (2) bekezdésének az alkalmazásával a felperest tájékoztatnia kellett volna arról, hogy a másodfokú bírósággal szembeni kizárási kérelmét milyen módon, milyen formai kellékekkel terjessze elő. A másodfokú bíróság „elfogultságára” hivatkozás nélkül és egyéb – tartalmilag kizárási ok fennállását tartalmazó – nyilatkozat hiányában, továbbá, mert semmi adat nincs arra, hogy a másodfokú bíróság az ügy elintézéséből a Pp. 13-15. §-ai alapján ki lett volna zárva, a kizárási kérelem elbírálására vonatkozó Pp. 18. és 19. §-ok alkalmazásának kérdése sem merülhetett fel. A vonatkozó eljárási szabályok megsértésére tehát a felperes iratellenesen hivatkozik. Ami pedig az elsőfokú bíróságnak a felperes által a fellebbezésében állított elfogultságát illeti, a Pp. 16. § (4) bekezdésében foglaltakra tekintettel az elsőfokú eljárás befejezése után erre a felperes kizárási okként már nem hivatkozhatott, a vonatkozó fellebbezési érvelését csak mint a fellebbezés indokait lehetett figyelembe venni. Kétségtelen, hogy a másodfokú bíróság erre a fellebbezési érvre – a Pp. 221. §-ában foglalt indokolási kötelezettségét elmulasztva – az ítéletében nem tért ki. Ezzel azonban olyan eljárási szabályt, ami az ügy érdemi elbírálására kihatással lett volna, nem sértett, mert az elsőfokú bíróság eljárásában és döntésében elfogultság a rendelkezésre álló iratok alapján, amelynek keretei között a Legfelsőbb Bíróság határozhatott, nem mutatkozik.

Ezzel összefüggésben a felperes tévesen hivatkozik arra, hogy akár az első-, akár a másodfokú bíróság a per tisztességes lefolytatásához fűződő Pp. 2. §-ában foglalt jogát megsértette volna azzal, hogy nem engedélyezte az általa előadni kívántak folyamatos előadását. A Pp. 133. §-a alapján a tárgyalást az eljáró bírósági tanács elnöke vezeti. A törvény keretei között az elnök szabja meg azoknak a cselekményeknek a sorrendjét, amelyeket a tárgyaláson teljesíteni kell és ügyel arra, hogy a tárgyalás ne terjedjen ki az üggyel összefüggésben nem álló körülményekre. Az első- és a másodfokú bíróság kérdéseire adott felperesi válaszokból a felperes ténybeli és jogi álláspontja egyébként maradéktalanul – legalábbis az üggyel összefüggésében álló körülményekre – megállapítható. Erre, valamint a csatolt nagy mennyiségű előzményi és más hatóságok előtt folyamatban lévő eljárások iratanyagára tekintettel a feleknek az eljárás tisztességes lefolytatásához fűződő érdeke sérelmet nem szenvedett.

II.1. Ami most már a felülvizsgálati kérelem érdemét illeti, a másodfokú bíróság a felperes fellebbezésének a közös gyermekkel való kapcsolattartás rendezése kérdésében helyt adott. A felülvizsgálati kérelemben sérelmezett, a gyermek és a felperes közötti kapcsolattartás rendezéséhez tartozó részletkérdés (a gyermeknek az állomástól való felperesi lakhelyhez kísérésére, illetőleg onnan az állomáshoz való visszakísérése) olyan rendelkezés, amely jogszabálysértést már fogalmilag sem valósíthat meg, hiszen e részletkérdésre jogszabályi előírás egyáltalán nincsen, azt a bíróság a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt szabad mérlegelési joga szerint dönthette el. A másodfokú bíróság rendelkezése viszont a mérlegelési szabály megsértését nem valósította meg és a bírói gyakorlattal is összhangban áll, amely szerint a gyermek a kapcsolattartás érdekében egyedüli közlekedésre csak vállalása, illetőleg a szülők egyetértő nyilatkozata esetén „kötelezhető”. A kapcsolattartás a különélő szülő joga mellett a különélő szülő kötelessége, a gyermeknek csupán joga, amely gyermeki kötelezettséggé a szülők együttműködése esetén válik. Az, hogy a kiskorú gyermek a különélő szülőjével való kapcsolattartás megvalósulása érdekében teljesen önálló közlekedésre nem hajlandó, még nem meríti ki a kiskorú gyermeknek a Csjt. 75. § (2) bekezdése szerinti azon kötelessége megsértését, hogy a szülei iránt tisztelettel viseltetni, nekik engedelmeskedni és fáradozásaik eredményességét tőle telhetően elősegíteni köteles. Ellenkezőleg, a felperes szülői felelősségének a körébe tartozik, hogy a gyermeknek a vele való kapcsolattartása megvalósulása érdekében a gyermek biztonságát, illetőleg biztonságérzetét is figyelembe vegye.

2. A gyermektartásdíj csökkentésének jogszabályi feltételei hiányát az eljáró bíróságok mérlegelési jogkörükben állapították meg. A bizonyítékok mérlegelési körébe tartozó, helyesen és okszerűen megállapított tényállás a felülvizsgálati eljárás keretében viszont nem vizsgálható felül (BH 1996/9/506.). A bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó szabály a Pp. 206. §-ának az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással lévő megsértése csak akkor állapítható meg, ha a bíróság iratellenes, ellentmondó, a per adataiból okszerűen nem következő megállapítást tett (BH 1995/2/103.). A jogerős ítéletnek az az állásfoglalása, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte a bizonyítás anyagát akként, hogy a gyermektartásdíj csökkentésének a Csjt. 69. §-ában foglalt feltételei nem állanak fenn, a mérlegelési szabály ilyen megsértését nem valósította meg. Azon elsőfokú bírósági tevékenység ugyanis, hogy az elsőfokú bíróság nem a munkáltatói közlés alapján, hanem az adójogszabályok szerinti számítás eredményeként határozta meg a felperesnek a kereset beadását megelőző egy évre vonatkozó közterhekkel csökkentett jövedelmét, nem jogszerűtlen. A 4/1987.(VI.14.) IM rendelet 10. § (4) bekezdése alapján a felperes jövedelmi helyzetét nem az átmeneti táppénzes állománya idejére járó juttatásai figyelembevételével, hanem - a főszabály

alkalmazásával - a keresetlevél beadását megelőző egy évi összes munkabére, juttatása és egyéb jövedelme figyelembevételével kellett kiszámítani. Különösen helyénvaló az elsőfokú bíróságnak ez az eljárása, tehát a főszabály alkalmazása azért is, mert a táppénzes állomány megszűnését a munkaviszony megszűnését követő időre a felperes az átlagbére szerinti juttatásban részesült, illetőleg jelentős összegű végkielégítést is kapott.

Mindezekon túl a fentieket meghaladó lényeges szempont, hogy a Csjt. 69/C. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a gyermektartásdíj mértékét nem csak a szülők vagyoni viszonyaira és jövedelmi helyzetére tekintettel kell megállapítani, hanem elsődlegesen a gyermek tényleges szükségleteire kell figyelemmel lenni. Az pedig vitathatatlan tény, hogy az egyezség megkötésekor még alacsony életkorú gyermek szükségleteit a jelen per jogerős elbírálásakor már kamaszkorban lévő gyermek szükségletei jóval meghaladják. A Csjt. 69/A. § (1) bekezdése alapján pedig a szülő a saját szükséges tartásának a rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre álló. Így a gyermektartásdíj csökkentésére irányuló kereset jogerős ítéleti elutasítása nem hogy jogszabálysértő lenne, hanem megfelel nem csak a gyermektartásdíj megváltoztatására irányuló, hanem a gyermekeket illető tartás mértékénél irányadó jogszabályi rendelkezéseknek is.

Mindezekre tekintettel, és mert a fellebbezési eljárással felmerült költségről is a másodfokú bíróság mérlegelési jogkörében határozott, a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a másodfokú bíróság ítéletének felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartotta.

A per tárgyi költségfeljegyzési joga folytán feljegyzett felülvizsgálati eljárási illeték felhívásra történő megfizetésére a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján, illetőleg a 6/1986./VI.26./ IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján a felperes köteles.

A pártfogó ügyvéd munkadíját a 2003. évi LXXX. tv. 11/A. § (2) bekezdése alapján az állam viseli.

Budapest, 2011. február 8.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő